

MAKROEKONOMICKÁ ANALÝZA

AGREGÁTNÍ POPTÁVKA

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

AGREGÁTNÍ POPTÁVKA

V rámci přednášky se **dozvíte:**

- jak v rámci makroekonomické analýzy definujeme agregátní poptávku,
- co rozumíme pod pojmem domácí poptávka,
- jaké složky domácí poptávky,
- jakým způsobem můžeme definovat zahraniční poptávku,
- které složky tvoří zahraniční poptávku.

Literatura:

- TULEJA, P. *Analýza pro ekonomy*. Brno: Computer Press, 2007. 978-80-251-1801-6, *ss. 91-100*

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

AGREGÁTNÍ POPTÁVKA

- *agregátní poptávka (národohospodářská poptávka) (AD)* – souhrn výdajů, které na tuzemském trhu vynaloží na nákup statků a služeb domácí a zahraniční ekonomické subjekty:

$$AD = D_D + D_Z$$

- D_D – domácí poptávka
- D_Z – zahraniční poptávka

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

DOMÁCÍ POPTÁVKA

- **domácí poptávka (D_D)** – celkový objem finančních prostředků, jež na tuzemském trhu statků a služeb vynaloží domácí (rezidentské) ekonomické subjekty:

$$D_D = VKS + THK$$

- **výdaje na konečnou spotřebu (VKS)** – výdaje domácností, vládních institucí a neziskových institucí sloužících domácnostem, jež byly v dané ekonomice skutečně vynaloženy na nákup statků a služeb sloužících k uspokojení jak individuálních potřeb těchto subjektů, tak kolektivních potřeb společnosti

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

DOMÁCÍ POPTÁVKA

- při analýze *výdajů na konečnou spotřebu* musíme rozlišovat mezi:
 - *výdaji domácností na konečnou spotřebu (VDKS)* – hodnota statků a služeb, které domácnosti použily k uspokojení svých individuálních potřeb a jež uhradily ze svých důchodů
 - a *výdaji vládních institucí a neziskových institucí sloužících domácnostem na konečnou spotřebu* – výdaje na netržní služby, jejichž prostřednictvím vládní instituce a NISD uspokojují jak individuální potřeby domácností, tak kolektivní potřeby společnosti a jež jsou hrazeny buďto ze státního či místních rozpočtů, nebo z jiných příspěvků.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

DOMÁČÍ POPTÁVKA

- **výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí a neziskových institucí** poskytujících služby domácnostem tak dále členíme na:
 - **výdaje vládních institucí na individuální konečnou spotřebu (VVIKS)**, kam řadíme výdaje na bydlení, zdraví, rekreaci, kulturu, vzdělání a sociální péči,
 - **výdaje vládních institucí na kolektivní konečnou spotřebu vládních (VVKKS)**, což jsou výdaje na veřejnou správu, bezpečnost, obranu, dopravu, vodovody a kanalizace
 - a **výdaje neziskových institucí sloužících domácnostem na konečnou spotřebu (VNKS)**, jejichž součástí jsou výdaje na bydlení, zdraví, rekreaci, kulturu, vzdělání a sociální péči.

$$VKS = VDKS + VVIKS + VVKKS + VNKS$$

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

DOMÁCÍ POPTÁVKA

- *tvorba hrubého kapitálu* – výdaje, které v dané ekonomice jednotlivé ekonomické subjekty skutečně vynaložily na pořízení investičního majetku, zásob a cenností. Také v tomto případě tak musíme při analýze tvorby hrubého kapitálu rozlišovat mezi:
 - *tvorbou hrubého fixního kapitálu (THFK)* – hodnota hmotných a nehmotných fixních aktiv a čistých přírůstků nevyrobených nefinančních aktiv, jež ekonomické subjekty získaly nákupem, bezúplatným převodem nebo výrobou ve vlastní režii,
 - *změnou zásob (ZZ)* – hodnota přírůstku zásob nefinančních podniků a finančních institucí snižená jak o hodnotu jejich úbytku, tak o veškeré ztráty vzniklé buďto v důsledku nahodilých škod a fyzického opotřebení nebo v důsledku krádeží
 - *a čisté pořízení cenností (ČPC)* – rozdíl mezi hodnotou přírůstku a úbytku drahých kamenů, vzácných kovů, starožitností a uměleckých děl držенých jednotlivými ekonomickými subjekty.

$$THK = THFK + ZZ + \check{C}PC$$

DOMÁCÍ POPTÁVKA

- *tvorba čistého fixního kapitálu (TCFK)* – rozdíl mezi tvorbou hrubého fixního kapitálu a spotřebou fixního kapitálu

$$TCFK = THFK - SFK$$

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

DOMÁCÍ POPTÁVKA A VÝDAJE DOMÁCNOSTÍ NA KONEČNOU SPOTŘEBU

- **běžné příjmy domácností (BP)** – peněžní a naturální důchody, které domácnosti získávají jak v tuzemské, tak zahraniční měně a jež souvisí s prvotním a druhotným rozdělení důchodů, resp. se znovurozdělením naturálních důchodů. Běžné příjmy domácností jsou pak členěny na:
 - **hrubý provozní přebytek (HPP)** – výsledek hospodářské aktivity těch drobných podnikatelů, které není možno zařadit do sektoru nefinančních podniků či finančních institucí,
 - **smíšený důchod (SD)** – příjem, který mimo zisku zahrnuje také pracovní důchody podnikatelů, odhady příjmů plynoucích ze skryté ekonomiky a hospodářské výsledky související se samozásobováním domácností zemědělskými produkty, imputovaným nájemným,
 - **náhrady zaměstnancům** – důchody, které domácnostem plynou ze závislé práce a jež zahrnují mzdy a platy a sociální příspěvky zaměstnavatelů,
 - **důchody z vlastnictví** – příjmy, které domácnostem plynou jak z vlastnictví finančních aktiv, tak z vlastnictví půdy,
 - **sociální dávky jiné než naturální sociální transfery** – transferové platby, jež jsou domácnostem pravidelně či nepravidelně vypláceny z fondů všeobecného sociálního a zdravotního pojištění, dobrovolné sociální podpory od zaměstnavatelů, vládních či neziskových institucí a doplňkové penze vyplácené z penzijního připojištění
 - a **ostatní běžné transfery** – náhrady z neživotního pojištění, ocenění získaná v soutěžích či převody mezi tuzemskými a zahraničními domácnostmi.

DOMÁCÍ POPTÁVKA A VÝDAJE DOMÁCNOSTÍ NA KONEČNOU SPOTŘEBU

- *hrubý disponibilní důchod domácností (HDD_D)* – celkový objem finančních prostředků, který mohou domácnosti využít buďto na nákup statků a služeb sloužících k uspokojení jejich individuálních potřeb, nebo je uložit ve formě důchodů, které mohou být následně použity na pořízení či likvidaci finanční a nefinančních aktiv či na splacení, popř. zvýšení závazků:

$$BP - BV = HDD_D$$

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

DOMÁCÍ POPTÁVKA A VÝDAJE DOMÁCNOSTÍ NA KONEČNOU SPOTŘEBU

- **hrubé úspory domácností (HÚD)** – důchody, které mohou domácnostmi být následně použity na pořízení či likvidaci finanční a nefinančních aktiv či na splacení, popř. zvýšení závazků:

$$HDD_D = VDKS + HÚD$$

- **hrubý disponibilní důchod domácností ve stálých cenách (reálný hrubý disponibilní důchod domácností):** důchod, jehož hodnota je očištěna od změn cenové hladiny, k čemuž se nejčastěji využívá deflování buďto implicitním **cenovým deflátozem výdajů domácností na konečnou spotřebu (IPD_{VDKS})** nebo indexem spotřebitelských cen.

DOMÁCÍ POPTÁVKA A VÝDAJE DOMÁCNOSTÍ NA KONEČNOU SPOTŘEBU

- v rámci národního účetnictví jsou k hodnotě hrubého disponibilního důchodu přičítány **změny čistého podílu domácností na rezervách penzijních fondů (ZCPD)**, v důsledku čehož je konečná výše **hrubých úspor domácností (HÚD)** určována pomocí následující rovnice:

$$HÚD = HDD_D + ZCPD - VDKS$$

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

DOMÁCÍ POPTÁVKA A VÝDAJE DOMÁCNOSTÍ NA KONEČNOU SPOTŘEBU

- ochota domácností spořit je nejčastěji sledována prostřednictvím *sklonu domácností k úsporám*, jenž je zpravidla měřen jedním ze tří níže uvedených ukazatelů:
 - *mírou hrubých úspor ($k_{HÚ}$)*: zachycuje podíl hrubých úspor domácností na hrubém disponibilním důchodu těchto ekonomických subjektů, což znamená, že tento ukazatel vyjadřuje průměrný sklon domácností k úsporám:

$$k_{HÚ} = \frac{HÚD_t}{HDD_{D,t}} \cdot 100$$

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

DOMÁCÍ POPTÁVKA A VÝDAJE DOMÁCNOSTÍ NA KONEČNOU SPOTŘEBU

- **celková míra úspor ($k_{cú}$):** zobrazující poměr přírůstku korunových klientských vkladů domácností na celkových běžných příjmech domácností:

$$k_{cú} = \frac{\Delta KVD}{BP_t} \cdot 100$$

- KVD – klientské vklady domácností
- a **mírou spořivosti (k_s),** jejíž hodnotu určíme jako podíl přírůstku korunových klientských vkladů domácností na hrubém disponibilním důchodu domácností:

$$k_s = \frac{\Delta KVD}{HDD_{D,t}} \cdot 100$$

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

ZAHRANIČNÍ POPTÁVKA

- **zahraniční poptávka** – celkový objem finančních prostředků, které na tuzemském trhu statků a služeb vynaloží zahraniční (nerezidentské) ekonomické subjekty:

$$D_Z \equiv V$$

- **vývoz zboží a služeb** – ukazatel zahrnující všechny transakce se zbožím a službami, jež vedou k přesunu finální produkce od rezidentů k nerezidentům. Při vlastní analýze těchto výdajů je pak vhodné rozlišovat mezi:
 - **vývoz zboží** – hodnota statků, které byly od rezidentů k nerezidentům převedeny prostřednictvím prodeje, barteru, darování či grantu, přičemž součástí této složky vývozu je také zboží, které bylo určeno k opravě či zpracováno na zakázku, popř. spotřebováno nerezidenty na území daného státu,
 - **vývoz služeb** – hodnota služeb, jež rezidentské jednotky poskytnou jednotkám nerezidentským, a to jak na ekonomickém území daného státu, tak mimo toto území.

